

SIX

กลยุทธ์การคิด ด้วย ทฤษฎีหมวก 6 ใบ

ดร.เอ็ดวาร์ด เดอ โบโน ได้คิดค้นกระบวนการพื้นฐานในการพัฒนาการคิด ที่ง่ายต่อการจดจำและใช้งานด้วยหมวก 6 ใบ ดังนี้

หมวกสีขาว ให้นึกถึงกระดาษเปล่า ๆ สีขาว ที่พร้อมจะรับข้อมูลลงไป มุ่งความสนใจไปที่ข้อมูลก่อนว่า มีอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ ? ข้อมูลใดที่ขาดหายไป? จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่? ข้อมูลที่ต้องการนั้นจะได้มาอย่างไร? และจะนำมาใช้อย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์ ? ซึ่งอาจมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในภายหลังถ้าเป็นเรื่องสำคัญ ข้อมูลที่มีอยู่นี้ควรกำกับแหล่งที่มา หรือลักษณะไว้ด้วยว่าเป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ฯลฯ เพื่อจะได้รู้ว่าน่าเชื่อถือแค่ไหน

หมวกสีแดง เป็นตัวแทนอารมณ์ความรู้สึกต่อข้อมูลเรื่องราวใด ๆ ในช่วงเวลาขณะนั้น ให้นึกถึงไฟและความร้อนที่เปรียบเหมือนอารมณ์ อันถูกถ่ายทอดออกมาอย่างอิสระ โดยไม่จำเป็นต้องมีการอธิบายเหตุผลใด ๆ หรือกล่าวขอโทษ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ใจดี ไม่ควรใช้ความรู้สึกหรืออารมณ์ในการตัดสินชี้ขาด เพราะอารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดของเราได้ ถ้าอารมณ์ดีเราก็จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี แต่ถ้าอารมณ์เสีย เราก็จะมองเห็นสิ่งเดียวกันนี้ต่างออกไป

หมวกสีดำ ดูเหมือนจะเป็นหมวกที่มีค่ามากที่สุด ขอให้นึกถึงเสื้อครุยสีดำของผู้พิพากษาที่จะต้องมีความระมัดระวัง รู้จักไตร่ตรอง และยับยั้งการดำเนินการที่อาจเป็นอันตรายเสียหายหรือล้มเหลวได้ เราใช้หมวกสีดำเพื่อพิจารณาว่าสิ่งที่ทำนั้นเหมาะสมกับข้อมูลประสบการณ์ วัตถุประสงค์ และมีธรรมชาติของเราหรือไม่

ตัวอย่างเช่น การออกกำลังกายเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ต้องไม่หักโหมเกินไปเพราะอาจเป็นอันตรายได้

หมวกสีเหลือง แสดงถึงแสงอาทิตย์ และการมองโลกในแง่ดีมีความหวัง เมื่อสวมหมวกสีเหลืองแล้วจึงต้องพยายามแสวงหาคคุณค่าและประโยชน์ในทุกทางเลือก เพื่อให้สามารถนำไปดำเนินการ หรือปฏิบัติจริงได้ ดังนั้นจึงต้องมีเหตุผลเข้ามาประกอบ

ในขั้นนี้ด้วย

ผลจากการมองหาคุณค่าและประโยชน์นี้ จะปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมมีการลงมือปฏิบัติจริง และควรมีการนำหมวกสีดำ (ความระมัดระวัง) มาใช้สลับไปด้วย เพื่อจะได้คอยพิจารณา หรือเฝ้าดูไม่ให้เกิดผลเสียขึ้น

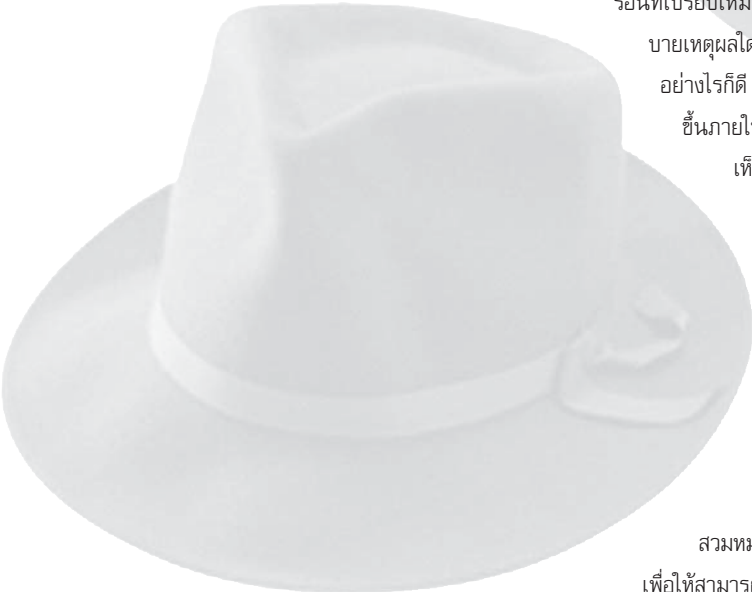
หมวกสีเขียว ให้ออกถึงต้นไม้ที่มีการเจริญเติบโต แดกกิ่งก้านสาขา หมวกสีเขียวเป็นเหมือนความพยายามที่จะทำให้เกิดความคิดใหม่ ความคิดสร้างสรรค์

การทำท่ายมียอยู่ในหมวกสีเขียว มันทำให้เกิดการลองผิดลองถูก ลองคิดแตกต่างจากความคิดหรือวิธีปฏิบัติเดิม ทำให้สิ่งที่ไม่เคยเกิดสามารถเกิดขึ้นหรือเป็นไปได้ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้คือการเคลื่อนไหวทางความคิด และการเคลื่อนไหวทางความคิดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยจินตนาการ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้กับความเป็นไปได้เพื่อการปรับปรุง และการพัฒนา

หมวกสีฟ้า ให้คิดถึงท้องฟ้าและทัศนียภาพโดยรวม หมวกสีฟ้าใช้สำหรับการควบคุมการคิดทั้งหมดที่เกิดขึ้น และรวมไปถึงการบริหารกระบวนการการคิด เหมือนการควบคุมเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวงให้บรรเลงเพลงออกมาให้ไพเราะที่สุด

การบริหารความคิดนี้ต้องอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ แก้ปัญหา หรือตัดสินใจภาพต่อไปนี้แสดงภาพรวมของหมวก 6 ใบสลายแย่งความคิด

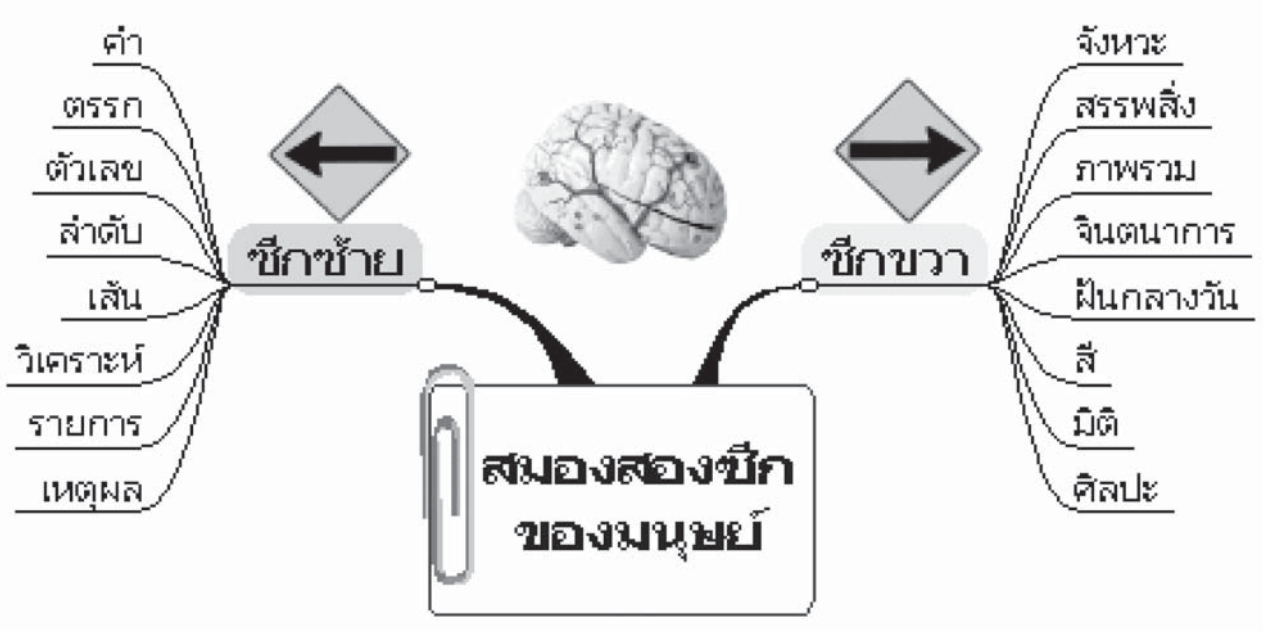
มีหนังสือ ที่วางจำหน่ายอยู่เล่มหนึ่งซึ่งเขียนเรื่องของ หมวก 6 ใบ ชื่อ ..สนใจก็หามาอ่านนะ จะได้ช่วยเรื่องของการคิดให้มีประสิทธิภาพ

สมองคนเรามีสองซีก

ก่อนจะไปเรียนรู้เรื่องของการใช้สมองให้เกิดประโยชน์สูงสุด เราควรจะมาทำความรู้จักกับสมองของเราก่อน เพื่อให้การเรียนรู้โปรแกรม MindManager แบบเข้าถึงแก่น ใช้พลังสมองให้ครบทั้งสองซีก

ตารางแสดงความถนัดของสมองทั้งสองซีก

ซีกขวา	ซีกซ้าย
จังหวะ	คำ
รู้ตำแหน่งแห่งที่ของ	ตรรก
สรรพสิ่ง	ตัวเลข
ภาพรวม	ลำดับ
จินตนาการ	เส้น
ฝันกลางวัน	วิเคราะห์
ลี	รายการ
มิติ	

แหล่งข้อมูล : จากหนังสือ Use Your Head by Tony Buzan แปลโดย ธัญญา ผลอนันต์ (www.tanyaPH.com)

ในสองคนเรามีเซลล์สมอง หรือ เซลประสาทอยู่แสนล้านเซลล์ที่จัดว่าเป็นเซลล์หลัก และยังมีเซลล์ที่เลี้ยงอีกเก้าแสนล้านเซลล์ รวมแล้วมีเซลล์สมองเป็นล้าน ๆ เซลล์ นับว่าสมองเรามีศักยภาพมาก แต่ก็ยังไม่มียุคไหนที่ผู้ใช้ประสิทธิภาพของสมองได้เต็มที่ ๆ ควรจะใช้ได้ โดยเฉพาะคนไทย ทั่ว ๆ ไป ขาดการดึงพลังสมองออกมาใช้งาน ส่วนหนึ่งอาจจะเนื่องเพราะวัฒนธรรมของการใช้หัวคิดก่อนลงมือลุ่มน้อยกว่าการลงมือลุ่มแบบไม่คิด

Use Your Head by Tony Buzan

หนังสือเรื่องความคิดเพื่อคนไทย

เรื่องของความคิดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะคนเราแตกต่างกันก็ความคิด และจุดเริ่มต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงก็เกิดจากความคิดนี้เอง เมื่อความคิดเปลี่ยนไป ชีวิตทั้งชีวิตก็เปลี่ยนแปลง

หนังสือในชุด “**ผู้ชนะ 10 คิด**” ของ ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ซึ่งประกอบด้วยหนังสือ 10 เล่ม 10 มิติ เป็นหนังสือที่จะเปิดภาพการคิดให้กับท่านผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย

Book

BOOK

for Thai

- การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)
- การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)
- การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis-Type Thinking)
- การคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Thinking)
- การคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Thinking)
- การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
- การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking)
- การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking)
- การคิดเชิงบูรณาการ (Integrative Thinking)
- การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking)

เนื้อหาในแต่ละเล่มจะนำผู้อ่านเข้าสู่มิติใหม่แห่งการฝึกคิดในภาคปฏิบัติ ความโดดเด่นของการคิดแต่ละแบบนั้น อยู่ที่การพยายามประยุกต์ให้เหมาะสมกับวิถีคิดของคนในสังคมไทยมากที่สุด โดยมุ่งหวังให้ผู้ได้รับการพัฒนาทางความคิดจากรากฐานโลกทัศน์/ชีวทัศน์ ค่านิยม นิสัย และจากวิถีคิดแบบเดิมสู่กระบวนการคิดใหม่ ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการคิดได้อย่างมีเหตุผลและอย่างสร้างสรรค์ อันจะช่วยให้เรามีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าการยึดวิถีคิดแบบเดิม

ท่านที่สนใจหนังสือในชุด “ผู้ชนะ 10 คิด” ของท่านศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ แห่งสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (ไอเอฟดี) Institute of Future Studies for Development (IFD) ด้วยวิสัยทัศน์ ขององค์กร “**สร้างวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล เพื่อประเทศไทยจะพัฒนา**” ก็ลองเข้าไปดูที่ เว็บไซต์ www.ifd.or.th หรือสอบถามจากจดหมาย e-mail : mailbox@ifd.or.th ในส่วนของหนังสือก็มีจำหน่ายตามร้านหนังสือชั้นนำทั่วไปไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปซื้อไกล อยู่ใกล้ ๆ บ้านท่าน อย่าง Se-Ed ก็มีจำหน่าย

จะดีไหม หากต่อจากนี้ไปคนไทยจะให้ความสำคัญกับการคิด ด้วยวิธีการบูรณาการวิถีคิด 10 มิติเข้าด้วยกัน เมื่อต้องคิด ก็ต้องคิดอย่างนักคิด ภาพต่อไปนี้จะสะท้อนเรื่องความคิดจากหนังสือ อาจารย์เกรียงศักดิ์ได้เป็นอย่างดี

เพื่อให้การคิด 10 มิติได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หากเราประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ MindManager เพื่อเขียน mind map ทุกวัน หรือเวลาที่ว่าง ผู้เขียนเชื่อแน่ว่า ทักษะของการคิดจะถูกโปรแกรมลงไปในสมองของท่านอย่างถาวรจนเป็นนิสัย และเมื่อนั้นแหละ ท่านคือ ผู้ชนะ 10 คิด เพราะการคิดของคนอื่นจะตามไม่ทันเรา

Book

เรามาลองดูหนังสือในชุดนี้สักเล่มนะครับโดยการนำโปรแกรม MindManager มาเขียน Mind Map เพื่อให้เราจัดระบบเรื่องความคิดอันเกิดจากการอ่านได้ วิธีการเขียน Mind Map จากการอ่านหนังสือ นี้เป็น การทำ profile เรื่องความคิดที่น่าสนใจ หากเราอ่านหนังสือแต่ละเล่ม แล้วเขียน Mind Map ออกมา เป็นแผ่น ๆ รวบรวมไว้เพื่อศึกษาในวันหลัง เชื่อมั่นว่า ท่านจะเป็นนักคิด นักเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์แบบ (Perfect Learner)

หนังสือที่ผู้เขียนขอเลือกขึ้นมาโดยใช้ MindManager ในการสรุปเป็น Mind Map คือ การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking)

หนังสือเล่มนี้ จัดพิมพ์เมื่อ กันยายน 2545 ราคา 175 บาท จัดพิมพ์โดย บริษัท ชัคเชส มีเดีย จำกัด e-mail : info@successmedia.com

“การคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ ของการหาทางเลือกต่าง ๆ แล้ววางทิศทาง กระบวนการ และการดำเนินการมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้... หัวใจสำคัญอยู่ที่การเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อม เข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนของตัวเอง เข้าใจในโอกาสความเสี่ยงและภัยคุกคาม อันอาจเกิดขึ้นได้...” ศาสตราจารย์ ดร.ลิปพนนท์ เกตุทัศน์

หนังสือเล่มนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า การคิดเชิงกลยุทธ์ ไว้ว่า “ความสามารถในการหาวิธีการหรือทางเลือกที่ดีที่สุดท่ามกลางสถานการณ์ที่อาจมีอุปสรรคและความไม่แน่นอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ การคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นความคิดที่เต็มไปด้วยการค้นหาคำอธิบายและการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหมายที่จะเอาชนะ เพื่อต้องการประสบความสำเร็จบางอย่าง

เราลองมาดูข้อดีข้อหนึ่งของการคิดเชิงกลยุทธ์ดูว่า เขาว่า กันเรื่องอะไรบ้าง หากท่านอ่านหนังสือ แล้วสามารถสรุปออกมาเป็น mind map ได้ตามภาพข้างบน ภาพรวมแห่งความคิดก็เกิด ทำให้เราเข้าใจหนังสือว่า เชื่อมโยงกันอย่างไร

นั่นคือเหตุที่วันนี้ผู้บริหาร หรือคนทำงานทุกคนต้องคิดเชิงกลยุทธ์ ไม่อย่างนั้นเราอาจจะอยู่บนเวทีของการแข่งขันที่ไม่เท่าเทียมและไม่เท่าทันคู่แข่ง

รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่

ด้วยการพัฒนาการคิด อ่านหนังสือชุดนี้ ผู้ชนะ 10 คติ เพื่อความคิดที่ก้าวหน้า แล้วลองนำมาผสมผสานในการใช้งานกับการเขียน แผนภูมิความคิด ด้วยโปรแกรม MindManager รับรองท่านจะพัฒนาตัวเองเป็นผู้รู้ ที่รู้วิธีการคิด อย่งที่ใคร ๆ ตามไม่ทันอย่างแน่นอน

ตัวอย่างหน้าปกหนังสือ การคิดเชิงกลยุทธ์